

Willen de zeeën niet afstevenen op een ecologische ramp, dan moet paal en perk gesteld worden aan de overbevissing. Daartoe dient het viskeurmerk van de Marine Stewardship Council (MSC). Maar biedt dat soelaas en wordt het wel altijd terecht toegekend?

Betrekkelijk duurzaam

Jeroen den Blijker

Het is flink mis met vis. Twee jaar geleden voorspelden wetenschappers dat rond het jaar 2048 de laatste eetbare vis uit de wereldzeeën zal zijn verdwenen. Wat aan natuurlijke rijkdom in miljoenen jaren is opgebouwd, is door toedoen van de mens in nog geen honderd jaar vernietigd. Of komt het niet zo ver?

Paul Watson, de door de Japanse walvisvaarders zo gehate kapitein van de radicale actiegroep Sea Shepherd, weet wel een oplossing. "Stoppen met vis eten!", is zijn advies.

De Frans-Canadese visserijbioloog Prof. dr. Daniel Pauly, net als Watson begin deze week spreker op een congres in Rotterdam en Delft over de dramatische situatie van de oceanen, is geen man van gemakkelijke oplossingen. „Geen vis eten? Dat lijkt in theorie wel wat. Natuurlijk kun je de consument het probleem van de overbevissing onder de neus wrijven. Maar levert dat dan ook iets op? Daarover maakt Pauly zich geen illusies. Hij waarschuwt al zo lang tevergeefs tegen overbevissing.

Pauly, verbonden aan de Canadese Universiteit van British Columbia, is misschien wel 's werelds invloedrijkste visserijexpert. Zijn modellen om de visstand te bepalen zijn befaamd. Als een der eerste wetenschappers wees hij op het gevaar van overbevissing. Een ontwikkeling waarvan je in de viswinkel nauwelijks iets merkt. De visserijsector verzwijgt namelijk angstvallig dat vissers tegenwoordig veel meer moeite hebben en veel vaker moeten varen om met volle netten thuis te komen. Pauly: „Het is alsof iemand vanaf de negentiende eeuw naar beneden springt en op de dertiende roept: het gaat prima hoor!”

Maar als vis laten staan geen optie is, wat dan? Carel Drijver, hoofd Oceanen en kusten van het Wereld Natuur Fonds, weet daar wel een antwoord op. Drijver is voor het interview bij de visserijbioloog aan tafel geschoven en geldt als een onvermoeibaar pleitbezorger van certificering volgens de principes van Marine Stewardship Council (MSC). Hij begeleidt onder meer vissers die hun vangstmethoden willen verbeteren. Waarvan het MSC-duurzaamheidslogo de uiteindelijk beloning is: een vrolijk blauw visje op de verpakking.

MSC is begin jaren negentig ontwikkeld door het WNF in samenwerking met levensmiddelenigant

Unilever en groeide uit tot 's werelds belangrijkste duurzaamheidslabel voor zeevis. De Nederlandse supermarkten eisen bijvoorbeeld dat al hun leveranciers met ingang van 2011 voldoen aan de MSC-criteria die wetenschappers, natuurorganisaties en vissers samen formuleren. Dan gaat het om zaken als bijvangst, de visserijtechniek en de omvang van de vangst.

Afgelopen week hebben we een mijlpaal bereikt, vertelt Drijver met gepaste trots. „Het Nederlandse visserijbedrijf Ekofish brengt nu als eerste schol uit de Noordzee met MSC-keurmerk op de markt.” Het bedrijf heeft daartoe het traditionele sleepnet (de boomkor – berucht om zijn grote bijvangst en verwoesting van de zeebodem, red.) vervangen door een lichter sleepnet, *twinnig*. „De bijvangst is minder omdat wetenschappers adviseerden de maaswijdte van het visnet te verkleinen, dat er ook veel grote vissersschepen van buiten de regio op het gebied af zijn gekomen. Het gevolg is dat de Chileense zeebaars zwaar wordt overbevist. De illegale praktijken liften mee op het succes en keurmerk van die 'piepkleine' visserij, vreesst Pauly.

Drijver werpt tegen dat een visser die zijn werk wel goed doet, best beloond mag worden. Iemand moet uiteindelijk de voortrekker zijn. De rest volgt dan wel, is zijn ervaring. „Wij hebben ons ook bij MSC een half jaar verzet tegen een keurmerk voor de heek. Maar zonder goede wetenschappelijke inbreng is dat heel moeilijk.” Fijntjes onderstreept hij dat de discussie over duurzaamheidscriteria voor nieuwe visserij voor iedereen openstaat. Met andere woorden: waar was Pauly?

Pauly: „Kom nou, ik wil mijn tijd niet verdoen met tegen MSC te vechten. MSC moet dat gewoon zelf doen. Jullie natuurorganisaties hebben met MSC een instantie gecreëerd die iets zou moeten regelen waar de politiek tekortschoot: een organisatie die duurzame visserij mogelijk maakt. Maar MSC verkoopt dezelfde onzin als de overheid.”

Drijver: „Jullie milieuorganisaties? MSC is tegenwoordig zelfstandig hoor. En waarom zou je niet deelnemen aan de discussie over de duurzaamheidscriteria?” Hij wijst op de successen van FSC, het logo voor duurzaam gekapt tropisch hardhout, dat steeds meer voet aan de grond krijgt in de houthandel. MSC zal dezelfde kant opgaan, denkt Drijver, steeds meer vissers zullen hun praktijk certificeren. Bovendien, sinds de vissers zich bekommeren om hun vangstmethode, is ook met hen over andere onderwerpen te praten. „Nu nog kan de boomkor eigenlijk in de hele Noordzee terecht. Maar we hebben afgesproken dat op lange termijn de Noordzee voor 30 tot 50 procent een netwerk van beschermde zeegebieden zal worden. Met wetenschappers zoeken we uit welke visserij in die gebieden mogelijk is.” Pauly, groot voorstander van beschermde zeegebieden, deelt een compliment uit. „Jullie zijn daar

Deze makreel-vissers in Hastings werken onder het MSC-keurmerk.

FOTO NICK TURNER, HH

‘Waarom zou je niet deelnemen aan de discussie over criteria duurzaamheid?’

Carel Drijver

alleen kleinschalige visserij, die nauwelijks het ecosysteem belast en onder strikt toezicht staat, toekomst. Met deze visserij houden zich wereldwijd dertig miljoen mensen bezig, vaak op kleine bootjes die niet ver uit de kust gaan.

Als voorbeelden van 'foute' MSC-vis noemt Pauly onder andere heek die met trawlers wordt gevangen voor de kust van Nieuw-Zeeland. De zee roofvis is veelgevraagd, smakelijk, stevig en laat zich prima verwerken. Heek zit onder andere in kibbeling.

MSC beging bovendien een grove fout, meent Pauly, door een 'visserij omgeven door een zee van illegale vangstpraktijken' te verheffen tot duurzaam: die op de Chileense zee-

baars. De autoriteiten van South Georgia vroegen het MSC-keurmerk aan ten behoeve van de eigen – kleine – sector in de zee tussen Zuid-Amerika en Antarctica. Maar de vissoort is dermate populair in de trendy visrestaurants in de Verenigde Staten en West-Europa, dat er ook veel grote vissersschepen van buiten de regio op het gebied af zijn gekomen. Het gevolg is dat de Chileense zeebaars zwaar wordt overbevist. De illegale praktijken liften mee op het succes en keurmerk van die 'piepkleine' visserij, vreesst Pauly.

Drijver werpt tegen dat een visser die zijn werk wel goed doet, best beloond mag worden. Iemand moet uiteindelijk de voortrekker zijn. De rest volgt dan wel, is zijn ervaring. „Wij hebben ons ook bij MSC een half jaar verzet tegen een keurmerk voor de heek. Maar zonder goede wetenschappelijke inbreng is dat heel moeilijk.” Fijntjes onderstreept hij dat de discussie over duurzaamheidscriteria voor nieuwe visserij voor iedereen openstaat. Met andere woorden: waar was Pauly?

Pauly: „Kom nou, ik wil mijn tijd niet verdoen met tegen MSC te vechten. MSC moet dat gewoon zelf doen. Jullie natuurorganisaties hebben met MSC een instantie gecreëerd die iets zou moeten regelen waar de politiek tekortschoot: een organisatie die duurzame visserij mogelijk maakt. Maar MSC verkoopt dezelfde onzin als de overheid.”

Drijver: „Jullie milieuorganisaties? MSC is tegenwoordig zelfstandig hoor. En waarom zou je niet deelnemen aan de discussie over de duurzaamheidscriteria?”

Hij wijst op de successen van FSC, het logo voor duurzaam gekapt tro-

‘MSC verkoopt over duurzame visserij dezelfde onzin als de overheid.’

Daniel Pauly

pisch hardhout, dat steeds meer voet aan de grond krijgt in de houthandel. MSC zal dezelfde kant opgaan, denkt Drijver, steeds meer vissers zullen hun praktijk certificeren. Bovendien, sinds de vissers zich bekommeren om hun vangstmethode, is ook met hen over andere onderwerpen te praten. „Nu nog kan de boomkor eigenlijk in de hele Noordzee terecht. Maar we hebben afgesproken dat op lange termijn de Noordzee voor 30 tot 50 procent een netwerk van beschermde zeegebieden zal worden. Met wetenschappers zoeken we uit welke visserij in die gebieden mogelijk is.”

Pauly, groot voorstander van beschermde zeegebieden, deelt een compliment uit. „Jullie zijn daar

Trouw woensdag 10 juni 2009

goed mee bezig, ook in andere delen van de wereld.”

Maar, keert hij terug naar MSC, helemaal fout is het als de vangst van vis voor de vismeelindustrie zou worden gecertificeerd. „Dan verliest MSC zijn geloofwaardigheid en heb je pas echt een groot probleem”, waarschuwt hij. In Peru bijvoorbeeld wordt ansjovis verwerkt tot vismeel voor varkensvoer en visvoer voor de zalmkweek. Die industrie is een gruwel, vindt Pauly.

„Als je daarin meegaat, zeg je eigenlijk dat het zo wel verder kan gaan. Maar je moet je ogen niet sluiten voor de sociale aspecten, voor hoe rot de situatie is in Peru. En is het ethisch om miljoenen tonnen vis te verwerken tot varkensvoer of visvoer voor de zalmkweek van Noorwegen? Is dat duurzaam? Die vis moet je gewoon niet eten. Die vismeelindustrie leidde ertoe dat Peruvianen hun gezonde ansjovis nauwelijks zelf meer eten. Weet je wat ze wel eten? Dure zalm, gekweekt in Noorwegen of de VS.”

Maar MSC is nooit opgericht om de bestemming van welke vis dan ook te beoordelen, vindt Drijver. MSC heeft betrekking op de vangstmethode. Die moet goed zijn. „Wat een regering vervolgens doet met die vis, daar blijft MSC buiten.”

Weet je wat pas echt duurzaam is? daagt Pauly uit. „Het idee van Patricia Majluf om een heel land te veranderen.” Deze wetenschapper heeft de autoriteiten in Lima ervan weten te overtuigen dat het veel beter is als de Peruvianen weer hun eigen ansjovis gaan eten. Zij voert daar nu campagne voor. „Met succes. De hoeveelheden zijn nog bescheiden, maar Peruvianen eten weer ansjovis. Er ont-

staat zo een interne markt, de verwerking en handel in de vis levert werkgelegenheid en deviezen op. Per saldo krijgt Peru zo per ton ansjovis duizend keer zoveel als de vee- of visvoerindustrie geeft.”

Maar stel dat MSC inderdaad tekortschiet, is het dan aan de overheid om in te grijpen? Die wist eerder de tabaksindustrie op de knieën te krijgen, dat moet dan toch ook lukken met de visserij? „Dat is natuurlijk het echte mysterie van de overbevissing”, zegt Pauly. Hij trekt een parallel met de mijnindustrie. Ook stoere mannen, ook zwaar werk. „Maar toen in Engeland en Frankrijk de mijnen sloten, is het verzet met harde hand gebroken. Als vissers echter een haven blokkeren of geweld gebruiken, schrikken politici altijd terug en komen er weer subsidies.” Terwijl het economisch belang van visserij nihil is. Drijver: „In Nederland is de bijdrage aan het nationaal product te vergelijken met die van de champignontelt.” Pauly: „In Frankrijk met die van de toma-tenteelt.”

Misschien is het wel het romantisch imago van de visserij waarvoor politici bezwijken, suggereert Pauly. „En die geloven het gewoon niet dat kleine veranderingen in zee tot grote gevolgen kunnen leiden.” Een visje meer of minder; er blijft toch genoeg over voor de visserij, denken milieuorganisaties overdrijven.”

Maar in de grond van hun hart zijn politici vooral bang, vermoedt Pauly. Ze zijn bang voor geweld van vissers. En, onderstreept Drijver: „Duurzaamheid is een zaak van de lange termijn. En politici moeten altijd herkozen worden. Die hebben daar geen tijd voor.”

‘Liever 10 grote trawlers dan 1000 kleine schepen’

MSC vindt dat de opvattingen van Pauly 'helaas getuigen van weinig kennis van zaken'. Camiel Derichs, directeur MSC Noord-Europa zegt dat tien grote trawlers beter zijn te controleren dan duizend kleine schepjes. „Die kunnen gemakkelijk in gevoelige gebieden schade aanrichten, waar trawlers niet kunnen komen.” Volgens Derichs wordt de heek uit Nieuw-Zeeland geroemd om zijn goede beheer en dankzij de certificering van de Chileense zeebaars vervangen supermarkten in de VS en het Verenigd Koninkrijk nu hun illegaal gevangen baars voor goede exemplaren. „Dat dwingt andere vissers ook tot certificering”, zegt Derichs. Door deze aanpak veranderden markten wereldwijd. „Iedereen zou dat moeten toejuichen, ook Pauly. Maar hij heeft kennelijk geen inzicht hoe markten werken.” De ansjovisvisserij uit Peru heeft zich niet aangemeld voor certificering. Derichs: „Verder is er in Peru een heel kleine markt voor verse ansjovis, ter grootte van twee à drie procent van de totale vangst. Als die markt bediend is, kan er dus best een grote hoeveelheid verkocht worden aan de tweede partij, de vismeelindustrie. Het is immoreel en niet sociaal om een arme visserman dat recht te ontzeggen.” MSC certificeert verder geen kweekvis, maar alleen zeevis.

schouten

Abi maken

Nina doet eindexamen. Of liever gezegd ze heeft het al gedaan maar ze weet de uitslag nog niet. 'Abitur maken' heet dat in Duitsland, of korter 'abi maken', van abitus denk ik, uit het Latijn, vertrek, want dat doe je als het goed gaat: je gaat weg. Er is een bekende Duitse roman, Abituriententag geheten, van Franz Werfel, maar die gaat niet over eindexamendag maar over een klassereünie, zover is ze nog niet. Zo'n Duits eindexamen gaat ongeveer hetzelfde als in Nederland, schoolonderzoek, dan in mei de eindproeven, sommige schriftelijk én mondeling, andere, Geschiedenis bijvoorbeeld, alleen mondeling. De gang er-naartoe is alleen wat anders; Duitse scholen zijn, precies zoals je verwacht, strenger, gedisciplineerder, geen geijj en gejuj daar maar Herr Sanders, Frau Kruckow, zelfs leraren onder elkaar tutoreyen elkaar niet vanzelfsprekend. En ze cijferen anders, een 1 is het hoogste, een 6 het laagste. Ook zitten scholieren in een jaar langer op de middelbare school, althans op het gymnasium – dat gaat binnenkort veranderen, dan gaat er een jaar vanaf en ben je achttien aan het eind, maar dat maakt mijn dochter niet meer mee. Ze is nu al negentien, heeft haar rijbewijs. Dat vind ik een gekke volgorde, eerst je rijbewijs, dan je eindexamen, maar in Duitsland en andere landen (bijvoorbeeld Amerika) vinden ze dat doodnormaal. Nina gaat het wel halen, daar twijfelen wij geen moment aan. We hebben ons wel over andere dingen drukgemaakt dan haar schoolprestaties: haar eetgewoonten, haar onderdrukte frustraties, maar nooit over haar cijfers. Maar zelf weet ze het zogenaamd nog niet. Wiskunde, geen flauw idee hoe ik het gemaakt heb, papa. Wiskunde, pff, ik doe of je daar niet voor kúnt zakken. Zij vindt gewoon dat ze behoort te twijfelen. Maar wát als ze geslaagd is? Wat ga je studeren Nina? Jarenlang was het Engels, het vak van haar moeder en ze is een jaar in Amerika geweest om het nog beter te leren beheersen, ze kwam terug of ze er haar hele leven had gewoond. Een jaar geleden bedacht ze dat ze tolk wilde worden. Ha, dat vind ik wel een mooi vak, op de achtergrond en buiten beeld maar onmisbaar – dat vertelde ik haar, dat ik in het journaal altijd op de tolken lette. Maar zij wilde er eentje in de rechtbank worden. En de laatste maanden was het opeens Internationaal Recht. Wat? Dat kennen wij helemaal niet in onze familie! Is dat niet reuzesaa... en waar dan wel? Maar de afgelopen weken wist ze het weer niet en of we er alsjeblieft niet naar willen vragen want ze weet het werkelijk niet. En ook niet wáar. Zo'n eindexamenkind heeft iets ontroerends. Zometeen is ze veranderd, in een student, iemand met een baan, maar nog even zie je het kind voor je, met iets bokkigs. Niet vragen. Laat me. De laatste zenuwen alvorens het volwassen bestaan opeens invalt en ze met de voormalige opvoeders gaat meepraten en ze overtroeven. Ik heb besloten van die laatste middelbare schoolmomenten te genieten met een toefje treurnis dat het kleine meisje in bad nu voorgoed raakt weggespoeld.

Rob Schouten